

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

Біосфера є планетарним явищем і саме тому є важливою для існування людства. Праця і думка людини мають бути спрямовані на перетворення біосфери у ноосферу – явище і життєвий простір, що постане в інтересах всього людства. Проте, на жаль, внаслідок необдуманого шкідливого і споживацького впливу вона зазнає катастрофічних втрат. На сьогодні екологічна ситуація в Україні, як і в усьому світі свідчить про негативний вплив антропогенних чинників на довкілля, що призводить до зникнення великої кількості біологічних видів і загрози для існування багатьох з існуючих. Тому зараз особливого значення набуває збереження унікальних екологічних систем, усього різноманіття ресурсів біосфери, які нині перебувають під загрозою знищення через надмірну експлуатацію природних ресурсів.

Особливий статус в системі природних комплексів посідають біосферні заповідники, які виступають природоохоронними, науково-дослідними установами світового значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних чинників.

Біосферні заповідники створюються на базі природних заповідників і національних природних парків із включенням до їх складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду інших категорій та інших земель і належать до всесвітньої глобальної мережі біосферних заповідників. Біосферний заповідник виконує 3 головні функції: збереження ландшафтів, екосистем біорізноманіття; розвитку-сприяння економічному та людському розвитку без шкоди для екологічної та соціокультурної сфери; логістики-підтримка досліджень, моніторингу, освіти, інформаційного обміну щодо місцевих, національних та глобальних питань збереження та розвитку.

З метою ефективного виконання завдань щодо збереження біологічного й ландшафтного різноманіття і забезпечення сталого розвитку території, проведення зонування території біосферного заповідника Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 6 липня 2005 р., затверджено Положення про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів [1]. Воно розроблено відповідно до екологічного законодавства України та міжнародного законодавства, перш за все

Севільської стратегії та Статутних рамок Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Питання створення, ефективного функціонування та міжнародно-правової охорони біосферних заповідників як глобальної мережі природоохоронних зон є особливо актуальним в даний час для багатьох держав, особливо тих, які поставили собі за мету, відповідно до Конвенції про охорону біологічного різноманіття 1992 р. досягти сталого використання біологічних ресурсів, а тим самим забезпечити своїм народам майбутнє. В Україні реалізовано низку положень Севільської стратегії для біосферних резерватів ЮНЕСКО. Сьогодні наша Національна мережа біосферних заповідників ЮНЕСКО складається з 6 національних – Чорноморський (1982), Асканія-Нова (1982), Карпатський (1992), Дунайський (1998), Шацький (2002), Деснянський (2009) і 2 транскордонних – польсько-словацько-український «Східні Карпати», румунсько-українських «Дельта Дунаю».

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує біологічний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти [2]. Охорона біосферних заповідників здійснюється на основі принципу державного суверенітету щодо національних природних ресурсів, а тому держави відповідають за їх збереження. Успішне функціонування та розвиток системи біосферних заповідників вимагає теоретичних досліджень у галузі міжнародного права, навколишнього середовища та їх практичного втілення у міжнародно-правових актах, зокрема, укладення двохсторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів з метою відновлення екологічної ситуації.

Найефективнішим засобом охорони видів тваринного й рослинного світу, унікальних і типових природних комплексів виступає розширення й підвищення репрезентативності мережі природно-заповідного фонду України, який є складовою частиною світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною [3]. Вкрай необхідним є вдосконалення комплексного управління у сфері формування, збереження й раціонального використання природних, зокрема біосферних заповідників, а також управління в цілому заповідною справою в Україні, посилення юридичної відповідальності за порушення режиму заповідних територій та об'єктів. Проведення міжнародного співробітництва у цій царині, стане підґрунтям для залучення коштів інвесторів і сприятиме розвитку міжнародного туризму, що має вагомe значення для культурного зближення й духовного взаємозбагачення населення європейських держав.

Список використаних джерел

1. Про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів (з додатком): Положення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.07.2005 р. № 245 // Офіційний вісник України. 2005. № 31. Ч. 2. Ст. 1913.

2. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.

3. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 22.09.1994 р. № 177/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 48. Ст. 430.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.